

ฐานอำนาจ และโครงสร้างของพรรคเสรีประชาธิปไตยในญี่ปุ่น

นายโทชิยูกิ อิวาซา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974 - 561 - 370 - 3

008311 118316360

THE POWER BASE AND STRUCTURE
OF THE LIBERAL DEMOCRATIC PARTY IN JAPAN

Mr. Toshiyuki Iwasa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ฐานอำนาจ และโครงสร้างของพรรคเสรีประชาธิปไตยในญี่ปุ่น

โดย นาย โทชิยูกิ อิวาซา

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ชีระวิทย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิม บุญนาค

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิม บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรุง สุกภาพ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เชียน ชีระวิทย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ สุรัชย์ หวันแก้ว)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ฐานอำนาจและโครงสร้างของพรรคเสรีประชาธิปไตย
ชื่อนิติ	นายโทษยึกิ อิวาซา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร. เขียน ชีระวิทย์
ภาควิชา	ปกครอง
ปีการศึกษา	2524

บทคัดย่อ

พรรคเสรีประชาธิปไตยเกิดจากการรวมตัวของพรรคอนุรักษนิยมย่อย ๆ ที่มีหลงเหลืออยู่ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง พรรคอนุรักษนิยมย่อย ๆ เหล่านี้รวมตัวกันไม่นานก็แตกแยกออกจากกันและไม่ซำก็รวมตัวกันอีกซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นระยะเวลาถึง 10 ปี แต่ในที่สุดก็สามารถก่อตั้งขึ้นเป็นผลสำเร็จเมื่อปี ค.ศ. 1955 หลังจากนั้นพรรคเสรีประชาธิปไตยก็สามารถครองอำนาจการเป็นรัฐบาลได้อย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดมา 25 ปีเต็ม ด้วยเหตุนี้พรรคเสรีประชาธิปไตยจึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากพรรคการเมืองอื่น ๆ หลายประการในแง่ของโครงสร้างของพรรคจะเห็นได้ว่า พรรคเสรีประชาธิปไตยเป็นองค์การทางการเมืองขนาดใหญ่มาก มีสำนักงานใหญ่เป็นศูนย์กลางของการจัดองค์การและบริหารพรรคในนครโตเกียว และยังมีสำนักงานสาขาย่อย ๆ ทั้งในระดับจังหวัด เมือง อำเภอ ตำบล จนถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ ทั่วประเทศ ภายในโครงสร้างมีการแจกแจงงานค่อนข้างสับสน แตแบ่งออกเป็นสองสายงานใหญ่ ๆ ได้แก่ องค์การกำหนดนโยบาย และองค์การบริหารพรรค ตำแหน่งที่สำคัญที่สุดในพรรคก็คือ ประธานพรรค ซึ่งหมายถึงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยปริยาย วิธีการเลือกตั้งกำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับของพรรค ซึ่งแบ่งออกเป็นสองชั้นตอน แต่ปัจจัยสำคัญสำหรับนักการเมืองที่จะมีโอกาสชิงตำแหน่งนี้ได้ อย่างน้อยต้องมีประสบการณ์ในการเมืองมากและมีฐานสนับสนุนภายในพรรคที่เข้มแข็ง

เมื่อได้ภาพรวมกว้าง ๆ ของพรรคเสรีประชาธิปไตยแล้ว ก็ควรศึกษาวิเคราะห์

ต่อไปว่า พรรคเสรีประชาธิปไตยมีกลไกและวิธีในการสร้างความนิยมของพรรคในหมู่ประชาชนกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มอื่น ๆ ใดๆ กลุ่มต่าง ๆ ที่กลายเป็นฐานสำคัญในการรวบรวมคะแนนเสียงให้กับพรรคเสรีประชาธิปไตยได้แก่

ก. กลุ่มสนับสนุนส่วนบุคคล นักการเมืองสังกัดพรรคเสรีประชาธิปไตยทุกคนต่างมีกลุ่มหนุนหลัง ซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นลักษณะส่วนตัวในเขตของการรับสมัครเลือกตั้ง

ข. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร พรรคเสรีประชาธิปไตยได้รับการสนับสนุนจากชาวนาส่วนใหญ่ทั้งทางด้านการหาเสียงและด้านการเงิน เพราะต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งแยกออกจากกันไม่ได้

ค. กลุ่มนักธุรกิจนายทุน เมื่อปี ค.ศ. 1974 เริ่มมีการรณรงค์หาเสียงทางการเมืองของกลุ่มนักธุรกิจนายทุน เนื่องจากการเจริญเติบโตของธุรกิจใหญ่ ๆ จำเป็นต้องอาศัยการเมืองช่วยหนุนหลังควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจในเวลานั้น

ง. กลุ่มนักบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 พรรคเสรีประชาธิปไตยวางนโยบายปรับปรุงการกู้เงินช่วยเหลือแก่นักบริหารธุรกิจขนาดกลางและเล็กเพื่อหาเสียงสนับสนุนอย่างจริงจัง

จ. กลุ่มข้าราชการ ผู้นำของพรรคเสรีประชาธิปไตยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอาศัยข้าราชการชั้นสูงมาก่อน กลุ่มข้าราชการจึงกลายเป็นพลังสนับสนุนพรรคทั้งทางตรงและทางอ้อม

ฉ. กลุ่มอื่น ๆ เช่นกลุ่มศาสนา กลุ่มสมาคมนายแพทย์ เป็นต้น ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้พรรคเสรีประชาธิปไตยจะสามารถรักษาเสถียรภาพของพรรคในฐานะพรรครัฐบาลมาโดยตลอดก็ตาม แต่ภายในพรรคมีกลุ่มต่าง ๆ ที่แตกแยกกันทางทัศนคติตลอดจนพื้นฐานที่มา ซึ่งภาษาญี่ปุ่นเรียกกลุ่มเหล่านี้ว่า "ฮาบัตสึ" (Habatsu) กลุ่มฮาบัตสึมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของพรรคหลายด้าน เช่น การขออนุมัติจัดสรรงบประมาณ การช่วยรักษาภาพพจน์ที่ดีของพรรค นอกจากนี้กลุ่มฮาบัตสึยังเป็นกลไกสำคัญช่วยชี้ขั้ววง เฝ้าระวังอำนาจทางการเมือง ทั้ง ๆ ที่พรรคเสรีประชาธิปไตย

๖

ครองอำนาจทางการเมืองตลอดมาเพียงพรรคเดียว ปัจจุบันภายในพรรคเสรีประชาธิปไตย
มีกลุ่มฮาบัทส์ที่สำคัญ 5 กลุ่ม

ปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรักษาเสถียรภาพของพรรคการเมืองซึ่งมองข้าม
มิได้ คือแหล่งสนับสนุนทางการเงิน ในญี่ปุ่นแหล่งเงินทุนทางการเมืองอาจจำแนกออก
ได้กว้าง ๆ สามประเภทคือ เงินบริจาคส่วนตัว เงินบริจาคในฐานะกลุ่มนิติบุคคล และเงิน
รายได้จากการขายสิ่งตีพิมพ์ แต่เงินทุนสนับสนุนพรรคเสรีประชาธิปไตยส่วนใหญ่มาจากกลุ่ม
ธุรกิจใหญ่ ๆ ในลักษณะเงินบริจาคในฐานะกลุ่มนิติบุคคล เพราะกลุ่มธุรกิจเหล่านี้อาศัยผล
ประโยชน์จากพรรคเสรีประชาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อม เงินทุนการเมืองเหล่านี้มีวิธี
บริจาคทั้งในนามของพรรคและโดยตรงต่อกลุ่มฮาบัทส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีนักการเมืองไม่
น้อยเชื่อว่าเงินทุนการเมือง เป็นเครื่องมือสำคัญในการเอาชนะการเลือกตั้งและพยายามหาหน
ทางรวบรวมเงินทุนด้วยวิถีทางต่าง ๆ นานา ซึ่งปัจจุบันในญี่ปุ่นก็ยังขาดกฎหมายหรือมาตรการ
ที่แน่นอนสามารถควบคุมการรับบริจาค เงินทุนสนับสนุนการเมือง

พรรคเสรีประชาธิปไตยจะสามารถครองอำนาจทางการเมือง เช่นนี้ต่อไปได้นาน
เพียงไร ยังจำเป็นจะต้องศึกษาวิเคราะห์ในชั้นต่อไป อีกหลายแง่มุม แต่จากการที่
ผู้เขียนวิเคราะห์จากขอมูลผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พร้อมกับวุฒิสมาชิกครั้ง
หลังสุด (22 มีย. 1980) พบว่าพรรคเสรีประชาธิปไตยยังมีปัจจัยอีกหลายประการที่ช่วย
รักษาเสถียรภาพของพรรคจนเข้มแข็งมาก แม้แต่ปัจจุบันก็เป็นที่ยอมรับและเชื่อกันว่า พรรค
เสรีประชาธิปไตยจะเป็นพรรคการเมืองรักษาที่นั่งในรัฐสภาเกินครึ่งและยึดครองอำนาจทาง
การเมืองในญี่ปุ่นต่อไปอีกระยะหนึ่ง

Thesis Title The Power Base and Structure of the Liberal
Democratic Party in Japan
Name Toshiyuki Iwasa
Thesis Adviser Professor Khien Theeravit, Ph.D
Department Government
Academic Year 1981

ABSTRACT

The Liberal Democratic Party was initially formed after the end of the second World War by a coalition of various conservative groupings. These factions often left and rejoined the party and this state of affairs continued for 10 years until 1955, when finally the Liberal Democratic Party took its permanent shape. The Liberal Democratic Party has been in power continuously for over 25 years.

As a result, the Liberal Democratic Party differs in many ways from other political parties. Structurally, there is no other party which can match the Liberal Democratic Party's political organization. The headquarters of the party are in Tokyo, and it possesses branches throughout the country at every level of local government, i.e. Prefectural, Shi, Ku, Choo, Son. The internal structure of the party is very complicated, but could be divided roughly into decision making line and executive line. The party leader is the highest party official,

who automatically becomes the prime minister. The party regulations state how the party leader should be nominated, and voting on two levels takes place. What is essential to gain this position is wide political experience and a strong support base within the party.

Having mentioned the above general characteristics of the Liberal Democratic Party, one must analyze the way in which the party builds its support base on the population, various interest groups and other groups.

1. Support Clubs: Most Liberal Democratic Party members always set up their own support club in their constituency.
2. Agricultural Cooperative Association: The Liberal Democratic Party receives considerable support both in votes and in funds from farmers. Thus the Agricultural Cooperative Association and the Liberal Democratic Party are inseparable.
3. The Financial and Business World: In 1974, as an expression of the need for political support, felt in the financial and business world, canvassing on behalf of the Liberal Democratic Party began.
4. Small and Medium Scale Business: The Liberal Democratic Party has been attracting support by introducing the system where by capital was made available for improvement of small and medium scale companies.
5. Civil Service: As many Liberal Democratic Party leaders have a high-ranking official background, civil service is direct or indirect support base.

6. Religious Organizations, Medical Union etc. It is divided into various factions differing in character and in policy. These groups are called in Japanese "Habatsu". These "Habatsu" play a significant role in the development of the party. This is particularly reflected in budget, in creating a party image and in obstructing any dictatorial tendencies within the party. Another reason why the Liberal Democratic Party has stayed in power for so long should not be ignored, i.e. political funds, which are divided in Japan into 3 kinds: (1) Individual donations, (2) Donations by corporation, and (3) Funds raised by publishing activity. But in the Liberal Democratic Party's case, they come overwhelmingly from big business. That's because big business inevitably depends on a direct or indirect way. On the Liberal Democratic Party, Donations can be put into 2 categories: donations to the party and donations to the Habatsu. Many politicians would think that political funds are of great importance in winning elections. At present the law and policies concerning the matter of political funds are still inadequate.

That are many other factors, which contribute to the Liberal Democratic Party is staying in power. There is a need to study and analyze them further. But from the analysis of the results of the recent elections both chambers of the Diet by the author, it can be seen that position of the Liberal Democratic Party as the ruling party unassailable and that this fact is recognized by majority of the Japanese.

กติการมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ฐานอำนาจและโครงสร้างของพรรคเสรีประชาธิปไตย" นี้ ผู้เขียนต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคนานาประการ ที่สำคัญคือข้อมูลเกี่ยวกับพรรคเสรีประชาธิปไตยของญี่ปุ่นมีอยู่อย่างจำกัดในประเทศไทย ข้อมูลหลายเรื่องซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการอธิบายและวิเคราะห์ในเรื่องนี้ต้องส่งมาจากประเทศญี่ปุ่นโดยตรง ทำให้การเขียนต้องสะดุดหยุดลงหลายครั้ง เนื่องจากรอข้อมูลเหล่านี้

นอกจากปัญหาเรื่องข้อมูลแล้ว ผู้เขียนยังต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ภาษาไทยในการเขียนเนื่องจากผู้เขียนเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งไม่สันถ์คในการใช้ภาษาไทย ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาการเลือกใช้ถ้อยคำและการวางรูปประโยคให้เหมาะสมและเข้าใจง่าย

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ด้วยความกรุณาจากศาสตราจารย์ ดร. เขียน ชีระวิทย์ และอาจารย์สุวิชัย หวันแก้ว แห่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจากจะสละเวลาทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว ยังได้เสนอแนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ตลอดมา ผู้เขียนจึงใคร่ขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณวิชัย เพียรนุเคราะห์ชน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือที่ตรวจทานแก้ไขภาษาไทยและให้ข้อเสนอแนะต่อการทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนเสมอมา

สารบัญ

คำนำ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
รายการตาราง	ญ
รายการแผนภูมิ	ฎ
บทที่	

1. บทนำ	1
สภาพของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	1
ขอบเขตและวิธีการดำเนินการวิจัย	2
สมมติฐานในการวิจัย	3
สาระสำคัญ	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	6
2. ประวัติและลักษณะพิเศษของพรรคเสรีประชาธิปไตย	7
ประวัติความเป็นมาของพรรคเสรีประชาธิปไตย	7
ลักษณะพิเศษของพรรคเสรีประชาธิปไตย	29
โครงสร้างของพรรคเสรีประชาธิปไตย	37
กระบวนการสรรหาผู้นำของพรรค	42
3. กลไกและปัจจัยการสร้างความนิยมของพรรคเสรีประชาธิปไตย	48
กลุ่มสนับสนุนส่วนบุคคล	48
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	55
กลุ่มนักธุรกิจนายทุน	61
กลุ่มนักบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก	67
กลุ่มข้าราชการ	73
กลุ่มอื่น ๆ	83
พรรคเสรีประชาธิปไตยกับสื่อสารมวลชน	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ความร่วมมือและซัดแย้งภายในพรรคเสรีประชาธิปไตย	96
การแตกกลุ่มฮาบักซีภายในพรรค	96
ลักษณะพิเศษของกลุ่มฮาบักซี	101
บทบาทและอิทธิพลของกลุ่มฮาบักซี	110
5. เงินทุนสนับสนุนทางการเมือง	117
ลักษณะทาง ๆ ของแหล่งเงินทุน	117
ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคเสรีประชาธิปไตยกับกลุ่มธุรกิจ	119
พรรคเสรีประชาธิปไตยกับเงินทุนสนับสนุนทางการเมือง	125
ปัญหาการรณรงค์เรื่องชอบเซตจำกัดการรับบริจาคเงินทุน	140
6. บทสรุป	145
กรณีรายชื่อคนญี่ปุ่น	152
บรรณานุกรม	156
ประวัติผู้เขียน	162

รายการตารางประกอบ

	หน้า
1. ตารางแสดงจำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร จำแนกแต่ละพรรค ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969-1979	28
2. ตารางแสดงภูมิหลังอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก	31
3. ตารางแสดงงบประมาณแผ่นดิน เปรียบเทียบกับ เงินช่วยเหลือสมทบ ระหว่างปี ค.ศ. 1976-1980	34
4. ตารางเงินช่วยเหลือสมทบ	35
5. ตารางผลการสำรวจความเห็น เกี่ยวกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ปี ค.ศ. 1971	54
6. ตารางแสดงจำนวนพนักงานคนงานในธุรกิจใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่น (ปี 1979)	62
7. ตารางแสดงรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและบริษัทรุทกิจที่สนับสนุน	63
8. ตารางแสดงจำนวนวุฒิสมาชิก เขตทั่วประเทศของพรรคเสรีประชาธิปไตย กับกลุ่มสนับสนุนที่สำคัญ	74
9. ตารางแสดงกระทรวงที่ผู้สมัครเลือกตั้งสังกัดเดิม ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และองค์การช่วยเหลือ	75
10. ตารางแสดงจำนวนคะแนนเสียงของนายโองกาเบะ เปรียบเทียบกับ เงินช่วยเหลือ	78
11. ตารางแสดงผลการรักษาคะแนนเสียง เลือกตั้งของรัฐมนตรี กระทรวงโยธาธิการ	83
12. ตารางแสดงการสนับสนุนนักการเมืองพรรคเสรีประชาธิปไตย ของสมาคมศาสนา (ปี 1974)	87
13. ตารางแสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดแต่ละกลุ่มสมาชิก	100
14. ตารางแสดงจำนวนสมาชิกของกลุ่มสมาชิกสี่ห้า (ปี 1980)	104

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

	หน้า
15. ตารางแสดงผลสะท้อนจากการเปลี่ยนนายกรัฐมนตรี	113
16. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนทางการเมืองของ สมาคมประชาชนและองค์การเงินทุนธุรกิจ	128
17. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของกลุ่มไอฮิระ	132
18. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของกลุ่มทานากะ	134
19. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของกลุ่มฟูคุตะ	136
20. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของกลุ่มนาคาโซเนะ ...	138
21. ตารางแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของกลุ่มมัทสึ	139

รายการแผนภูมิประกอบ

หน้า

1. แผนภูมิการก่อตั้งและการเปลี่ยนแปลงของพรรคอนุรักษนิยม	13
2. แผนภูมิแสดงผลการเลือกตั้ง ส.ส. แบ่งตามความหนาแน่นประชากร	57
3. แผนภูมิแสดงโครงสร้างองค์การสหกรณ์ชาวนาในญี่ปุ่น	58
4. กราฟแสดงจำนวนเงินช่วยเหลือเพื่อการเกษตรระหว่างปี 1949-1980 ...	61
5. กราฟแสดงเงินกู้ยืมเพื่อปรับปรุงธุรกิจขนาดย่อมและจำนวนพนักงานที่ สังกัดตามโครงการนี้	72
6. กราฟแสดงจำนวนหนังสือพิมพ์ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากร	90
7. แผนภูมิการแตกกลุ่มฮาบัสคี	103
8. แผนภูมิแสดงภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดกลุ่มฮาบัสคี	114
9. แผนภูมิแสดงภูมิหลังการศึกษาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดกลุ่มฮาบัสคี	115
10. กราฟแสดงเฉลี่ยอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดกลุ่มฮาบัสคี	116
11. กราฟแสดงเงินช่วยเหลือสมทบทุนการเมืองของพรรคเสรีประชาธิปไตย และกลุ่มฮาบัสคี (ระหว่าง 1955-1975)	131
12. กราฟแสดงจำนวนคะแนนเสียงของพรรคการเมืองญี่ปุ่นระหว่าง ปี ค.ศ. 1945-1980	146
13. ภาพภูมิหลังแสดงอิทธิพลการสูญเสียนายกรัฐมนตรีกับผลการเลือกตั้งปี 1981	149